

Opinions of High School Teachers on the Causes of the Disciplinary Problems

Fidel ATEŞ¹ Baran Barış YILDIZ² Fatih PEHLİVAN³

To cite this article: Ateş, F., Yıldız, B.B. ve Pehlivan, P. (2022). Liselerde Yaşanan Disiplin Problemlerinin Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 466-491. doi:10.30900/kafkasegt.1003473

Research article

Received:01.10.2021

Accepted:04.07.2022

Abstract

In this study, the causes of disciplinary problems at high schools were described by receiving teachers' opinions working at state high schools. The data were collected through the "The Reasons of Discipline Problems at Schools Scale," consisting of 29 items and the factors of reasons originating from the teacher, administration, family, school, failure, and student. The research population carried out in the descriptive and causal-comparative survey model consists of teachers working at state high schools in Istanbul. The study sample consisted of 3240 high school teachers who were included voluntarily using the convenience sampling method and responded to all the measurement tool questions. In the study, a causal-comparative design was used to determine whether the opinions of the teachers on the causes of disciplinary problems differed significantly according to the variables of gender, the number of students at school, method of entering school, type of high school, teacher's length of service at school and professional seniority. Parametric statistical methods were used in the analysis of the study data. Accordingly, descriptive statistics were calculated in the study; t-test and one-way analysis of variance was conducted for independent samples. As a result of the research, it was determined that the teachers mainly considered the reasons originating from family, students, failure, and administration among the causes of disciplinary problems at high schools. This situation indicates that teachers working at high schools think the reasons related to administration, students, and parents other than themselves are more decisive in forming disciplinary problems at schools. Moreover, they think that the reasons originating from the teacher and school are moderately effective among the causes of school discipline problems.

Keywords: Discipline, disciplinary problems, school discipline

¹ Corresponding Author, Dr., fidelates@gmail.com, Ministry of National Education, Turkey

² Author, Dr., Ministry of National Education, Turkey

³ Author, Dr., Inonu University, Turkey

Liselerde Yaşanan Disiplin Problemlerinin Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Fidel ATEŞ¹ Baran Barış YILDIZ² Fatih PEHLİVAN³

Atıf: Ateş, F., Yıldız, B.B. ve Pehlivan, P. (2022). Liselerde Yaşanan Disiplin Problemlerinin Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 466-491. doi: 10.30900/kafkasegt.1003473

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi:01.10.2021

Kabul Tarihi:04.07.2022

Öz

Bu çalışma ile liselerde yaşanan disiplin problemlerinin nedenleri devlet liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri alınarak betimlenmeye çalışılmıştır. Veriler altı faktör ve 29 maddeden oluşan “Okullarda Yaşanan Disiplin Problemlerinin Nedenleri Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Tarama modelinde betimsel ve nedensel karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilen araştırma evrenini İstanbul ili sınırları içerisindeki devlet liselerinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi kullanılarak gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya dahil edilen ve ölçme aracındaki tüm soruları yanıtlayan 3240 lise öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada öğretmenlerin disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, okuldaki öğrenci sayısı, öğrencilerin okula giriş yöntemi, lise türü, öğretmenin okuldaki görev süresi ve öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenlerine göre görüşlerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde nedensel karşılaştırmalı desen kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde parametrik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada betimsel istatistikler hesaplanmış, bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcı öğretmenlerin liselerde disiplin problemlerinin nedenleri arasında aileden, öğrenciden, başarısızlıktan, yönetimden kaynaklanan nedenleri çoğunlukla etkili gördükleri belirlenmiştir. Öğretmenler okul disiplin sorunlarının nedenleri arasında öğretmen ve okuldan kaynaklı nedenlerin ise orta düzeyde etkili olduğunu düşünmektedir.

Anahtar Sözcükler: Disiplin, disiplin problemleri, okul disiplini.

¹ Sorumlu Yazar, Dr., fidelates@gmail.com, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye

³ Dr., İnönü Üniversitesi, Türkiye

Giriş

Okullarda güven ortamının oluşabilmesi için düzeni sağlayacak, aynı zamanda belirlenmiş hedeflerden uzaklaşılmasını önleyecek kural ve ilkelerden oluşan normatif bir düzene ihtiyaç bulunmaktadır (Sarıtaş, 2003). Okullarda düzenin sağlanmasında kullanılan kavramlardan biri de disiplindir. Sözlük anlamı olarak otoriteye, kanunlara ve düzene uyma, bireye neyin iyi neyin kötü olduğunu öğretme ve öğrendiklerine göre davranma (Demirtaş ve Güneş, 2002; Grupta, 2006) olarak tanımlanabilecek disiplin kavramı, okulun düzeninin sağlanmasında kullanılan kavramlardan birisi olarak eğitim sistemi içerisinde öğrencinin davranış farkındalığını, öz disiplinini, sorumluluk bilincini geliştirmek, başkalarına saygı göstermeyi öğretmek, öğrenciyi ödüllendirmek ve cezalandırmak (Başaran, 2000; Rogers, 2004; Sarıtaş, 2003) gibi amaçlar taşımakla birlikte anlam olarak öğrencinin okulda veya sınıf içerisinde yaptığı kural ihlali olarak ifade edilebilir.

Okul örgütünün verimli ve etkin olarak çalışabilmesinin ön koşulu disiplinli bir okul ortamıdır (Özdemir, 2007). Düzensiz ve güvenli olmayan bir sınıfta ya da okulda öğrenciler öğrenemezler (Munn, Lloyd ve Cullen, 2000). Okullarda verimli ve etkin bir eğitim ve öğretimin gerçekleşmesinin ön koşulu öğrencilerin, okul personelinin ve öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri düzenli ve disiplinli bir okul ve sınıf ortamının oluşturulmasıdır (Güven ve Dönmez, 2002; Özdemir, 2007). Bu bağlamda disiplin kavramı okul örgütünde önemli bir kavram olarak kendini göstermekte, okullarda disiplin uygulamaları öğrencinin oto kontrollü bir şekilde yanlış yaptığı davranışını daha uygun olan istenen davranışlarla kıyaslayıp değiştirmesi amaçlanarak, bu beklenti ile yürütülmektedir (Mendler, 2007; Sarıtaş, 2003).

Disiplin kavramı ile ilgili literatürde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar önleyici, düzeltici ve destekleyici olarak sınıflanabilir. Bu yaklaşımlardan önleyici disiplinin amacı öğrencilerin kuralların dışına çıkmasını engellemek, düzeltici disiplin yaklaşımı istenmeyen öğrenci davranışlarına müdahale edilmesi (Geylan ve Tosun, 2013) ve destekleyici disiplin yaklaşımı ise öğrencilerle ilişkilerin onarılması ve yeniden kurulması (Rogers, 2004) ile ilgilidir. Bu yaklaşımlarla birlikte disiplin kavramının açıklanmasında farklı teoriler ve modeller (Ginott, Glasser, Kounin, Redl ve Wattenberg, Gordon, Dreikurs davranış modelleri) bulunmaktadır. Bu teorilerin arasında en iyi olarak kabul edilen bir teori bulunmamakla (Edwards, 2011), birlikte literatürdeki bu farklı yaklaşımların disiplin kavramının eğitim örgütlerindeki önemini gösterdiği belirtilebilir. Literatürde disiplin kavramının farklı boyutları ve okullarda disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır.

Lise düzeyinde disiplin üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların çerçevesi genel olarak şu şekilde betimlenebilir: Disiplin cezası almış öğrenciler üzerine çalışmalar (Akpınar ve Özdaş, 2013; Arslanboğa, 2009; Böke ve Karaçanta, 2017; Çırak, 1999; Çiftçi, 2008; Güçlü, 2004; Sarıkaya, 2020; Sarpkaya, 2005; Toytok ve Yıldırım, 2018; Yıldırım, 1999); okul paydaşlarının (yönetici, öğretmen, öğrenci ve ailelerin) görüşlerinin alındığı çalışmalar (Arslan, 2007; Aydoğan ve Tunç, 2020; Aygün, 2013; Beydur, 2010; Güner, 2009; Dağ, 2018; Güler, 2021; Gümüş, 2013; Karadeveci, 2020; Karadağ, 2019; Karadağlı, 2020; Bilir vd., 2007; Kök, 2007; Sadık ve Yalçın, 2021; Taş, 2020; Tekel, 2020; Tunç, Yıldız ve Doğan, 2015; Siyez, 2009; Yücesoy, 2017). Disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin bazı çalışmalarda (Aktaş, 2009; Ereskici, 2006; Güçlü, 2004; Öz ve Sadık, 2015) okuldaki başarı durumu, ailenin ekonomik seviyesi, anne-babanın tahsil durumu, ikamet edilen yer, arkadaş çevresinin disiplin suçunun işlenmesinde etkili olduğu ve öğretmenlerin disiplin sorunlarıyla karşılaşma sıklığının okullarına ve kıdemlerine göre farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatürdeki bu araştırma ve sonuçlar disiplin konusunun okul örgütünde önemli bir olgu olduğunu ve farklı boyutları ile araştırıldığını göstermektedir.

Disiplin kavramının okullardaki uygulamaları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan yönetmeliklere göre yürütülmektedir. Liselerde okul disiplin olayları 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmeliğe göre değerlendirilmektedir. Yönetmeliğin onuncu kısım birinci bölümde öğrencilerin uyacakları kurallar ve öğrencilerden beklenen davranışlar ifade edilmiştir. Bu davranışlara uyulmaması durumunda öğrencilerin karşılaşabilecekleri disiplin işlemleri ile ilgili olarak veli ve öğrencilerin bilgilendirilmesi okul yönetiminin görevleri arasında sayılmakta, öğrencilerin korunması amacıyla öğretmen ve yöneticilerin neler yapması gerektiği yönetmelikte belirtilmektedir.

İkinci bölümde örnek öğrenci davranışı gösteren öğrencilerin okul ödül ve disiplin kurulu kararına göre teşekkür, takdir ve üstün başarı belgesi ve kurul kararına bağlı olmadan onur belgesi ile ödüllendirilmesine ilişkin maddeler bulunmaktadır. Yönetmelikte disiplinle ilgili açıklamalar üçüncü bölümde, disiplin cezaları, disiplin cezası gerektiren davranış ve fiiller ve pansiyon, başka okul ve işletmedeki disiplin olayları başlıklarında açıklanmaktadır. Yönetmelikte ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin disiplin cezası gerektiren davranış ve fiillerinin niteliklerine göre kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okul değiştirme ve örgün eğitim dışına çıkarma cezalarından birinin verilebileceği belirtilmiştir. Bu cezalardan kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma okul müdürünün, okul değiştirme cezası ilçe disiplin kurulunun, örgün eğitim dışına çıkarma cezası ise il öğrenci disiplin kurulunun onayından sonra uygulanır. İlgili yönetmelikte disiplin cezası gerektiren davranış ve fiillerden bazıları şu şekildedir: (Kınama) okulu, çevresini ve eşyasını kirletmek, yapması gereken görevleri yapmamak, tütün ve tütün mamulleri bulundurmamak ve içmek, başkasına ait eşyayı izinsiz almak veya kullanmak, yalan söylemek (okuldan kısa süreli uzaklaştırma) kişilere, arkadaşlarına söz ve davranışlarla sarkıntılık, hakaret ve iftira etmek veya başkalarını bu gibi davranışlara kışkırtmak, pansiyonu terk ederek gece izinsiz dışarıda kalmak, her türlü ortamda kumar oynamak ve oynatmak (okul değiştirme) Türk bayrağına, ülkeyi, milleti ve devleti temsil eden sembollere saygısızlık etmek, hırsızlık yapmak, yaptırmak, yapılmasına yardımcı olmak, okula ait taşınır veya taşınmaz mallara zarar vermek (örgün eğitim dışına çıkarma) Türk bayrağına, ülkeyi, milleti ve devleti temsil eden sembollere hakaret etmek, bağımlılık yapan zararlı maddelerin ticaretini yapmak, okulun taşınır veya taşınmaz mallarını kasıtlı olarak tahrip etmek (MEB, 2013).

Açık bir sistem olarak okul farklı bileşenlerin bir arada bulunduğu ve çevresindeki değişimlerden doğrudan etkilenen bir örgüt yapısına sahiptir. Bu bağlamda okulun bulunduğu şehir, ilçe, mahalle gibi yerleşim yeri kültürü, ailelerin sosyo-ekonomik yapıları, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin tutum ve davranışları gibi farklı boyutlar okul disiplini üzerinde etkiye bulunabilir. Örneğin, okulun önemli bir bileşeni olarak öğrenciler okula farklı sosyo-ekonomik çevrelerden sınava veya adrese dayalı kayıt sistemi üzerinden gelmektedir. Dolayısıyla okullara gelen öğrencilerin sosyal, ekonomik ve psikolojik yönlerden de farklılıkları bulunmaktadır. Bu farklılıkların bir sonucu olarak öğrencilerin davranışlarının ve kendini ifade etme yöntemlerinin farklılık yaratması da doğaldır (Şişman ve Turan, 2008). Bu durum okulların öğrenci profillerinin birbirinden farklılaşmasını ve kültürlerini de etkilemektedir. Bir başka boyutta öğrencinin yaşadığı ve okulun bulunduğu çevre, aile ile ilgili unsurlar disiplin problemlerine neden olan davranışların tetikleyicisi olabilir. Örneğin, okulda karşılaşılan disiplin problemlerinin çoğunun temelinde çocuğun ailede kazanmış olduğu kişilik özellikleri ve alışkanlıklar yatmaktadır (Ada ve Çetin, 2006).

Sonuç olarak, okullarda disiplin problemlerinin nedenleri farklı olabilmektedir. Bu nedenle, okullarda yaşanan disiplin problemlerinin nedenlerini ortaya koymak önemlidir. Bu çalışma ile liselerde yaşanan disiplin problemlerinin nedenleri öğretmenlerin görüşleri alınarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın problem cümlesi “Liselerde yaşanan disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri lise türü değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri öğretmenin okuldaki görev süresi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma devlet liselerinde çalışan öğretmenlerin okullardaki disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığından tarama modelinde betimsel ve nedensel karşılaştırmalı bir çalışmadır. Tarama modelinde “araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2014, s.77). Araştırmada öğretmenlerin disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde cinsiyet, okuldaki öğrenci sayısı, öğrencilerin okula giriş yöntemi, lise türü, öğretmenin okuldaki görev süresi ve öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenlerine göre görüşlerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde nedensel karşılaştırmalı desen kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırmalı model “ortaya çıkmış/var olan bir durumun ya da olayın nedenlerini, bu nedenleri etkileyen değişkenleri ya da bir etkinin sonuçlarını belirlemeye yönelik bir araştırma türüdür” (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s.189).

Evren- Örneklem

Araştırmanın evreninin 2020-2021 eğitim öğretim yılında İstanbul ili sınırları içerisindeki devlet liselerinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan istatistiki verilere göre il sınırları içinde liselerde 34051 öğretmen görev yapmaktadır. Araştırmanın uygulama sürecinde, veri toplama aracı Google form üzerinden okullara gönderilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi kullanılarak gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya dahil edilen ve ölçme aracındaki tüm soruları yanıtlayan 3240 lise öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak “Okullarda Yaşanılan Disiplin Problemlerinin Nedenleri Ölçeği” kullanılmıştır. Pehlivan (2017) tarafından geliştirilen altı faktör ve 29 maddeden oluşan ölçeğin geliştirilmesi sürecinde Cronbach’s Alpha değeri .94 olarak bulunmuştur.

Ölçme aracı beşli likert tipinde derecelendirilmiş bir veri toplama aracıdır. Veri toplama aracındaki altı faktöre ilişkin puanlar ayrı ayrı analiz edilmekte ve ölçekten toplam puana göre analiz yapılmamaktadır. Verilerin analizinde kullanılacak istatistiksel yöntemlere karar vermek amacıyla ölçekten alınan puanlara ilişkin mod, medyan ve ortalama değerleri ile, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olmasının, George ve Mallery (2010) ise -2.0 ile +2.0 aralığında olmasının verilerinin normal dağılıma sahip olduğunun göstergeleri olarak ifade etmiştir. İncelenen bu değerler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1
Verilerin Normal Dağılımına İlişkin Bulgular

Ölçek Adı	N	Mod	Medyan	$\bar{X}$	Ss.	Çarpıklık (St. Hata)	Basıklık (St. Hata)
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	3240	4.00	3.38	3.28	1.03	-.32 (.04)	-.78 (.09)
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	3240	5.00	4.00	3.69	1.13	-.78 (.04)	-.40 (.09)
Aileden Kaynaklanan Nedenler	3240	5.00	4.50	4.19	.89	-1.42 (.04)	1.92 (.09)
Okul Kaynaklı Nedenler	3240	4.00	3.40	3.32	1.00	-.29 (.04)	-.66 (.09)
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	3240	5.00	4.33	4.09	.95	-1.23 (.04)	1.20 (.09)
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	3240	4.00	3.75	3.67	.88	-.61 (.04)	.01 (.09)

Tablo 1’e göre, ölçeklerden elde edilen mod, medyan ve ortalama değerleri ile ulaşılan basıklık ve çarpıklık değerleri doğrultusunda, araştırma verilerinin normal dağılım varsayımlarını karşıladığına karar verilmiş ve araştırmada parametrik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada betimsel istatistikler hesaplanmış, bağımsız örneklemler için t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tek yönlü varyans analizinde, varyansların homojen olduğu durumlarda Hochberg's GT2, homojen olmadığı durumlarda ise Games-Howell Post Hoc testlerinden faydalanılmıştır. Bu testler karşılaştırılan grupların örneklem büyüklüklerinin farklı olduğu durumlarda kullanılmaya uygun olmaları sebebiyle tercih edilmiştir (Field, 2013).

Yapılan t testi ve varyans analizlerinde, anlamlı farklılık tespit edilen gruplar için etki büyüklüğü değerleri olarak Cohen'in d değeri ve η^2 değerleri hesaplanmıştır. Araştırmada Cohen'in d değerinin .2 düzeyine yakın olması küçük etki büyüklüğü, .5 düzeyine yakın olması orta etki büyüklüğü, .8 değerine yakın olması ise geniş etki büyüklüğü olarak yorumlanmıştır; η^2 değerinin ise .01 düzeyine yakın olması küçük etki büyüklüğü, .06 düzeyine yakın olması orta etki büyüklüğü, .14 düzeyine yakın olması ise geniş etki büyüklüğü olarak yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2010).

Bu araştırmada veri toplama aracının güvenilirliğinin incelenmesi için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeklere ilişkin bu araştırma kapsamında ulaşılan iç tutarlılık katsayıları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Ölçekteki Madde Sayıları ve Alt Ölçeklere İlişkin Ulaşılan Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçek / Alt Boyut	Madde Sayısı	Maddeler	Cronbach's Alpha
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	8	1-2-3-4-5-6-7-8	.92
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	5	9-10-11-12-13	.93
Aileden Kaynaklanan Nedenler	4	14-15-16-17	.89
Okul Kaynaklı Nedenler	5	18-19-20-21-22	.87
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	3	23-24-25	.83
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	4	26-27-28-29	.81

Alanyazında ölçeğin güvenilirliğinin incelenmesinde, Cronbach's Alpha katsayısının genellikle .70 ve üzerinde olmasının istendik bir durum olduğu fakat madde sayısı 10'dan az olan ölçeklerde bu katsayının daha düşük olabileceği belirtilmektedir (Pallant, 2010). Alanyazındaki bu bilgi ve Tablo 2'de sunulan Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları doğrultusunda, ölçme araçlarının güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak test edilmiştir. Yapılan DFA sonucunda ulaşılan uyum iyiliği değerleri incelenmiş ve ölçek faktör yapısının veri seti ile uyumu kontrol edilmiştir ($N = 3240$, $\chi^2/sd = 10.889$, $p = .000$, $RMR = .07$, $SRMR = .05$, $GFI = .92$, $AGFI = .90$, $NFI = .94$, $NNFI = .94$, $CFI = .95$, $RMSEA = .06$). Alanyazında uyum iyiliği değerleri için; χ^2/sd değerinin 5'ten küçük olması; RMR, SRMR ve RMSEA değerlerinin .08'den küçük olması; GFI, AGFI, NFI ve NNFI değerlerinin .90'dan büyük olması; CFI değerinin ise .95'ten büyük olması önerilmektedir (Kline, 2016; Seçer, 2013). Bununla birlikte χ^2/sd değerinin örneklem büyüklüğü ile ilişkili olduğu ve özellikle örneklem büyüklüğü 200'ü geçtikçe daha yüksek sonuçlar alabildiği bilinmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Ulaşılan değerler doğrultusunda ölçek yapısının araştırma verileri ile uyumunun doğrulandığı söylenebilir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmadan araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Komisyonundan, 01.04.2021 tarihinde 2021/4 sayılı belge alınmıştır.

Bulgular

1. Betimsel İstatistiklere İlişkin Bulgular

Katılımcıların ölçekte yer alan maddelere verdikleri yanıtlara ilişkin betimsel bulgular Tablo 3'te görülmektedir. Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde en yüksek ortalama puanların 14, 15, 16, 23, 25, 29'uncu maddelerden alındığı, en düşük ortalama puanların ise 6, 8, 18,'inci maddelerden alındığı görülmektedir.

Tablo 3
Ölçek Maddelerine İlişkin Betimsel Bulgular

No	Madde	X	Düzye
1	Öğretmenlerin öğrencilere karşı önyargılı tutum ve davranışlar sergilemesi	3.19	Orta Düzye Etkilidir
2	Öğretmenlerin dersi anlatmadaki yetersizliği	3.12	Orta Düzye Etkilidir
3	Öğretmenlerin okul ve sınıf disiplinini sağlama yaklaşımlarının tutarsızlık göstermesi	3.68	Çoğunlukla Etkilidir
4	Öğretmenlerin öğrencilerle arasındaki mesafeyi ayarlayamaması	3.58	Çoğunlukla Etkilidir
5	Öğretmenlerin derste otoriteyi sağlamada yetersiz olması	3.61	Çoğunlukla Etkilidir
6	Öğretmenlerin sıkça ders dışı konulara yönelmesi	2.87	Orta Düzye Etkilidir
7	Öğretmenlerin nöbet vb. sorumluluklarını yerine getirmemesi	3.20	Orta Düzye Etkilidir
8	Öğretmenlerin aşırı baskıcı olması	2.99	Orta Düzye Etkilidir
9	Okuldaki disiplin sorunlarının önemsenmemesi	3.77	Çoğunlukla Etkilidir
10	Disiplin yönetmeliğinin uygulanması noktasında tutarsızlıkların olması	3.81	Çoğunlukla Etkilidir
11	Okul yöneticilerinin okul disiplinini sağlama konusunda yetersizliği	3.72	Çoğunlukla Etkilidir
12	Küçük problemlerin ciddiye alınmaması	3.59	Çoğunlukla Etkilidir
13	Okul güvenliğinin tam olarak sağlanamaması	3.58	Çoğunlukla Etkilidir
14	Ailelerin okul ile bağının yetersiz olması	4.16	Çoğunlukla Etkilidir
15	Ailenin öğrenciye ilgisizliği; öğrencinin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayamaması	4.40	Tamamen Etkilidir
16	Ailelerin okula ve öğretmene karşı olumsuz tutumları	4.15	Çoğunlukla Etkilidir
17	Disiplin konusunda ailenin bilgi sahibi olmaması	4.05	Çoğunlukla Etkilidir
18	Öğrencilerin dinlenme aralarının yetersizliği	2.97	Orta Düzye Etkilidir
19	Öğrenci başarısını değerlendirmede kullanılan ölçütlerin yetersizliği	3.10	Orta Düzye Etkilidir
20	Öğretim programının öğrencinin ilgi ve gereksinimini dikkate almaması	3.64	Çoğunlukla Etkilidir
21	Okul binasının, bölümlerinin ve bahçenin yetersizliği	3.29	Orta Düzye Etkilidir
22	Okuldaki sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklerin yetersizliği	3.61	Çoğunlukla Etkilidir
23	Öğrencilerin akademik başarıyı önemsememeleri	4.03	Çoğunlukla Etkilidir
24	Öğrencilerin akademik başarılarının düşük oluşu	3.92	Çoğunlukla Etkilidir
25	Sınıf geçme sisteminin değişmesi ile öğretmenin ve dersin önemsiz hale gelmesi	4.33	Tamamen Etkilidir
26	Kız ve erkek öğrenciler arası duygusal ilişkiler	3.15	Orta Düzye Etkilidir
27	Okula ve arkadaş çevresine uyum sağlayamama	3.46	Çoğunlukla Etkilidir
28	Öğrencilerin okulda özgürce hareket etme isteği ve kurallara uymaması	3.90	Çoğunlukla Etkilidir
29	Arkadaş çevresinin öğrenci davranışına olumsuz etkisi	4.18	Çoğunlukla Etkilidir

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin betimsel bulgular Tablo 4'te görülmektedir. Tablo 4'teki veriler incelendiğinde en yüksek ortalama puanın aileden kaynaklanan nedenlerden, en düşük puanın ise öğretmenden kaynaklanan nedenlerden alındığı görülmektedir. Buna göre, ortalama puanlara dayalı olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin, liselerde yaşanan disiplin problemlerinin nedenlerinin en fazla ailelerden kaynaklandığı görüşünde oldukları söylenebilir.

Tablo 4
Ölçek Maddelerine İlişkin Betimsel Bulgular

Ölçek Adı	N	$\bar{X}$	Ss.	Düzye
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	3240	3.28	1.03	Orta Düzye Etkilidir
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	3240	3.69	1.13	Çoğunlukla Etkilidir
Aileden Kaynaklanan Nedenler	3240	4.19	.89	Çoğunlukla Etkilidir
Okul Kaynaklı Nedenler	3240	3.32	1.00	Orta Düzye Etkilidir
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	3240	4.09	.95	Çoğunlukla Etkilidir
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	3240	3.67	.88	Çoğunlukla Etkilidir

2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında öğretmenlerin liselerdeki disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşleri öğretmenlerin cinsiyeti değişkenine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Disiplin Sorunlarının Nedenlerinin Öğretmenlerin Cinsiyeti Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p	d
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	Kadın	2010	3.30	1.04	1.598	3238	.110	
	Erkek	1230	3.24	1.02				
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	Kadın	2010	3.77	1.14	4.875	3238	.000	.18
	Erkek	1230	3.57	1.11				
Aileden Kaynaklanan Nedenler	Kadın	2010	4.26	.86	5.458	2478.850	.000	.20
	Erkek	1230	4.08	.92				
Okul Kaynaklı Nedenler	Kadın	2010	3.33	1.00	.828	3238	.408	
	Erkek	1230	3.30	1.00				
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	Kadın	2010	4.14	.93	3.321	2491.840	.001	.13
	Erkek	1230	4.02	.98				
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	Kadın	2010	3.71	.87	3.150	3238	.002	.11
	Erkek	1230	3.61	.88				

Tablo 5'e göre, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri, öğretmenden kaynaklanan nedenler ve okul kaynaklı nedenler alt boyutları açısından öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Bununla birlikte ulaşılan bulgular diğer dört alt boyut açısından değerlendirildiğinde; disiplin sorunlarının nedenleri konusunda kadın öğretmenlerin görüşleri erkek öğretmenlerin görüşlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$). Buna göre kadın öğretmenler erkek öğretmenlere kıyasla, disiplin sorunlarının yönetimden, aileden, başarısızlıktan ve öğrenciden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahiptirler. Hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde ise, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenleri açısından öğretmenlerin cinsiyeti değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarını Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Disiplin Sorunlarının Nedenlerinin Okuldaki Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Öğrenci Sayısı*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	p	Hochberg / Games-Howell	η^2
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	1	65	3.36	1.05	Gruplar Ar.	6.337	4	1.494	.201		
	2	433	3.36	1.04	Grup İçi	3431.197	3235				
	3	1445	3.27	1.02	Toplam	3437.533	3239				
	4	796	3.30	1.02							
	5	501	3.21	1.06							
Top.	3240	3.28	1.03								

* 1- 0 ile 250 arası, 2- 251 ile 500 arası, 3- 501 ile 1000 arası, 4- 1001 ile 1500 arası, 5- 1501 ve üzeri

Tablo 6 devam ediyor

Değişken	Öğrenci Sayısı*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	p	Hochberg / Games-Howell	η^2
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	1	65	3.76	1.16	Gruplar Ar.	2.811	4	.546	.702		
	2	433	3.75	1.11	Grup İçi	4161.084	3235				
	3	1445	3.68	1.13	Toplam	4163.895	3239				
	4	796	3.71	1.13							
	5	501	3.66	1.17							
	Top.	3240	3.69	1.13							
Aileden Kaynaklanan Nedenler	1	65	4.12	.95	Gruplar Ar.	15.692	4	5.013	.001	3-4	.01
	2	433	4.15	.92	Grup İçi	2531.693	3235				
	3	1445	4.13	.93	Toplam	2547.385	3239				
	4	796	4.30	.79							
	5	501	4.22	.86							
	Top.	3240	4.19	.89							
Okul Kaynaklı Nedenler	1	65	3.30	.83	Gruplar Ar.	1.322	4	.332	.857		
	2	433	3.29	1.03	Grup İçi	3219.692	3235				
	3	1445	3.34	1.00	Toplam	3221.014	3239				
	4	796	3.34	.99							
	5	501	3.29	.97							
	Top.	3240	3.32	1.00							
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	1	65	4.16	.91	Gruplar Ar.	44.084	4	12.485	.000	2-4 3-4 3-5	.02
	2	433	4.04	.96	Grup İçi	2855.682	3235				
	3	1445	3.98	1.01	Toplam	2899.766	3239				
	4	796	4.26	.82							
	5	501	4.18	.90							
	Top.	3240	4.09	.95							
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	1	65	3.75	.78	Gruplar Ar.	7.695	4	2.505	.040	3-4	.00
	2	433	3.66	.92	Grup İçi	2484.808	3235				
	3	1445	3.62	.89	Toplam	2492.503	3239				
	4	796	3.74	.82							
	5	501	3.69	.89							
	Top.	3240	3.67	.88							

* 1- 0 ile 250 arası, 2- 251 ile 500 arası, 3- 501 ile 1000 arası, 4- 1001 ile 1500 arası, 5- 1501 ve üzeri

Tablo 6'ya göre, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri, öğretmenden kaynaklanan nedenler, yönetimden kaynaklanan nedenler ve okul kaynaklı nedenler alt boyutları açısından okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Bununla birlikte aileden kaynaklanan nedenler, başarısızlıktan kaynaklanan nedenler ve öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutları açısından, öğretmenlerin görüşleri okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$).

Aileden kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, öğrenci sayısı 1001 ile 1500 arasında olan okullarda görev yapan öğretmenler, öğrenci sayısı 500 ile 1000 arasında olan okullarda görev yapan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin aileden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde

algıya sahiptirler. Başarısızlıktan kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, öğrenci sayısı 1001-1500 arasında olan okullarda görev yapan öğretmenler 251-500 ve 501-1000 arasında öğrencisi olan okullardaki öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin başarısızlıktan kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahiptirler. Benzer şekilde, öğrenci sayısı 1501 ve üzeri olan okullardaki öğretmenler 501-1000 arasında öğrenci sayısına sahip okullardaki öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin başarısızlıktan kaynaklandığına dair daha yüksek düzeyde algıya sahiptir.

Öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutu için 1001-1500 arasında öğrencisi bulunan okullarda çalışan öğretmenler, 501-1000 arası öğrenci bulunan okullardaki öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin öğrenciden kaynaklandığına dair daha yüksek düzeyde algıya sahiptir. Hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde ise, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenleri açısından okuldaki öğrenci sayısı değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarını Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Disiplin Sorunlarının Nedenlerinin Öğrencilerin Okula Giriş Yöntemi Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Okula Giriş	N	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p	d
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	Sınavla	1201	3.37	1.02	3.846	3238	.000	.14
	Sınavsız	2039	3.23	1.03				
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	Sınavla	1201	3.70	1.13	.265	3238	.791	
	Sınavsız	2039	3.69	1.14				
Aileden Kaynaklanan Nedenler	Sınavla	1201	4.08	.96	-4.968	2554.913	.000	.19
	Sınavsız	2039	4.25	.84				
Okul Kaynaklı Nedenler	Sınavla	1201	3.30	1.01	-.788	3238	.431	
	Sınavsız	2039	3.33	.99				
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	Sınavla	1201	3.89	1.05	-9.256	2144.658	.000	.34
	Sınavsız	2039	4.22	.86				
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	Sınavla	1201	3.61	.91	-2.765	2396.402	.006	.10
	Sınavsız	2039	3.70	.86				

Tablo 7’ye göre, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri, yönetimden kaynaklanan nedenler ve okul kaynaklı nedenler alt boyutları açısından öğrencilerin okula giriş yöntemine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır ($p > .05$). Bununla birlikte ulaşılan bulgular öğretmenden, aileden, başarısızlıktan ve öğrenciden kaynaklanan nedenler boyutları açısından değerlendirildiğinde; sınavsız öğrenci alan okullardaki öğretmenlerin görüşleri sınavla öğrenci alan okullardaki öğretmenlerin görüşlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$). Buna göre sınavsız öğrenci alan okullardaki öğretmenler sınavla öğrenci alan okullardaki öğretmenlere kıyasla, disiplin sorunlarının aileden, başarısızlıktan ve öğrenciden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahipken, sınavla öğrenci alan okullardaki öğretmenler ise öğretmenden kaynaklanan nedenler alt boyutuna ilişkin sınavsız öğrenci alan okullardaki meslektaşlarına kıyasla daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptir. Hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde ise, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenleri açısından öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri lise türü değişkenine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarını Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8
Disiplin Sorunlarının Nedenlerinin Lise Türü Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Lise Türü*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	p	Hochberg / Games-Howell	η^2
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	1	1509	3.31	1.03	Gruplar	12.319	3				
	2	122	3.53	1.03	Grup İçi	3425.214	3236				
	3	1320	3.23	1.03	Toplam	3437.533	3239	3.880	.009	2-3	.00
	4	289	3.27	1.00							
	Top.	3240	3.28	1.03							
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	1	1509	3.65	1.16	Gruplar	8.077	3				
	2	122	3.85	1.13	Grup İçi	4155.817	3236				
	3	1320	3.71	1.10	Toplam	4163.895	3239	2.097	.099		
	4	289	3.78	1.11							
	Top.	3240	3.69	1.13							
Aileden Kaynaklanan Nedenler	1	1509	4.10	.95	Gruplar	27.404	3				
	2	122	4.09	.98	Grup İçi	2519.981	3236				
	3	1320	4.29	.78	Toplam	2547.385	3239	11.730	.000	1-3	.01
	4	289	4.20	.89							
	Top.	3240	4.19	.89							
Okul Kaynaklı Nedenler	1	1509	3.31	1.02	Gruplar	4.989	3				
	2	122	3.48	1.04	Grup İçi	3216.025	3236				
	3	1320	3.34	.98	Toplam	3221.014	3239	1.673	.171		
	4	289	3.24	.94							
	Top.	3240	3.32	1.00							
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	1	1509	3.95	1.01	Gruplar	70.677	3				
	2	122	3.92	1.05	Grup İçi	2829.089	3236				
	3	1320	4.26	.83	Toplam	2899.766	3239	26.947	.000	1-3 1-4 2-3	.02
	4	289	4.12	.91							
	Top.	3240	4.09	.95							
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	1	1509	3.60	.91	Gruplar	16.231	3				
	2	122	3.68	.98	Grup İçi	2476.272	3236				
	3	1320	3.72	.83	Toplam	2492.503	3239	7.070	.000	1-3 1-4	.01
	4	289	3.81	.83							
	Top.	3240	3.67	.88							

* 1- Anadolu Lisesi, 2- Fen-Sosyal Bilimler Lisesi, 3- Mesleki veya Teknik Lise, 4- İmam Hatip Lisesi

Tablo 8'e göre, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri yönetimden kaynaklanan nedenler ve okul kaynaklı nedenler alt boyutları açısından lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Bununla birlikte, öğretmenden kaynaklanan nedenler, aileden kaynaklanan nedenler, başarısızlıktan kaynaklanan nedenler ve öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutları açısından, öğretmenlerin görüşleri okul türü değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$).

Öğretmenden kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, fen-sosyal bilimler liselerinde çalışan öğretmenler, mesleki ve teknik liselerdeki meslektaşlarına kıyasla disiplin problemlerinin öğretmenden

kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahiptirler. Aileden kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, mesleki ve teknik liselerde görev yapan öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin aileden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahiptirler. Başarısızlıktan kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, mesleki ve teknik liselerde görev yapan öğretmenler, anadolu ile fen-sosyal bilimler liselerindeki öğretmenlere kıyasla; imam hatip liselerinde görev yapan öğretmenler ise anadolu liselerindeki meslektaşlarına kıyasla disiplin problemlerinin başarısızlıktan kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptirler. Öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutu için mesleki ve teknik liseler ile imam hatip liselerinde görev yapan öğretmenler, anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlere kıyasla daha yüksek bir algıya sahiptir. Hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde ise, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenleri açısından okul türü değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri öğretmenin okuldaki görev süresi değişkenine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarını Tablo 9’da sunulmuştur. Tablo 9’a göre, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri, öğretmenden kaynaklanan nedenler, yönetimden kaynaklanan nedenler, okul kaynaklı nedenler ve başarısızlıktan kaynaklanan nedenler alt boyutları açısından okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Bununla birlikte aileden kaynaklanan nedenler ve öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutları açısından, öğretmenlerin görüşleri okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$). Aileden kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, okullarındaki görev süresi sıfır-bir yıl arasında olan öğretmenler, 11-15 yıldır aynı kurumda görev yapan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin aileden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek algıya sahiptirler.

Tablo 9

Disiplin Sorunlarının Nedenlerinin Öğretmenin Okuldaki Görev Süresi Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Okuldaki Görev Süresi*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	P	Hochberg / Games-Howell	η^2
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	1	572	3.25	1.07	Gruplar Ar.	1.562	4				
	2	1345	3.29	1.05	Grup İçi	3435.972	3235				
	3	827	3.26	1.01	Toplam	3437.533	3239	.368	.832		
	4	246	3.31	.97							
	5	250	3.32	.98							
	Top.	3240	3.28	1.03							
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	1	572	3.62	1.16	Gruplar Ar.	3.840	4				
	2	1345	3.72	1.16	Grup İçi	4160.055	3235				
	3	827	3.69	1.10	Toplam	4163.895	3239	.747	.560		
	4	246	3.71	1.13							
	5	250	3.68	1.09							
	Top.	3240	3.69	1.13							
Aileden Kaynaklanan Nedenler	1	572	4.29	.83	Gruplar Ar.	9.421	4				
	2	1345	4.18	.90	Grup İçi	2537.964	3235				
	3	827	4.18	.89	Toplam	2547.385	3239	3.002	.017	1-4	.00
	4	246	4.08	.94							
	5	250	4.13	.86							
	Top.	3240	4.19	.89							

* 1- 0-1 yıl arası, 2- 2-5 yıl arası, 3- 6-10 yıl arası, 4- 11-15 yıl arası, 5- 16 yıl ve üzeri

Tablo 9 devam ediyor

Değişken	Okuldaki Görev Süresi*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	P	Hochberg / Games- Howell	η^2
Okul Kaynaklı Nedenler	1	572	3.26	1.02	Gruplar Ar.	4.479	4				
	2	1345	3.36	.99	Grup İçi	3216.535	3235				
	3	827	3.32	1.01	Toplam	3221.014	3239				
	4	246	3.29	1.02				1.126	.342		
	5	250	3.35	.92							
	Top.	3240	3.32	1.00							
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	1	572	4.09	.92	Gruplar Ar.	1.591	4				
	2	1345	4.11	.95	Grup İçi	2898.174	3235				
	3	827	4.08	.95	Toplam	2899.766	3239				
	4	246	4.03	.94				.444	.777		
	5	250	4.08	.99							
	Top.	3240	4.09	.95							
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	1	572	3.73	.84	Gruplar Ar.	10.288	4				
	2	1345	3.71	.87	Grup İçi	2482.215	3235				
	3	827	3.62	.90	Toplam	2492.503	3239				
	4	246	3.58	.87				3.352	.010	-	.00
	5	250	3.59	.90							
	Top.	3240	3.67	.88							

* 1- 0-1 yıl arası, 2- 2-5 yıl arası, 3- 6-10 yıl arası, 4- 11-15 yıl arası, 5- 16 yıl ve üzeri

Tablo 9'daki bulgular öğrenciden kaynaklanan nedenler alt ölçeği açısından incelendiğinde; öğretmenlerin okuldaki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin algılarının, öğretmenlerin okuldaki görev süresi değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiş fakat bu farkın hangi gruplar arasında olduğu tespit edilememiştir. Bu durumun, yapılan Post Hoc testinin duyarlılığından ve grupların ortalama puanları arasındaki farkın küçüklüğünden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu farka ilişkin ulaşılan etki büyüklüğü değeri incelendiğinde ise, öğrenciden kaynaklanan nedenler alt ölçeği için, öğretmenin okuldaki görev süresi değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir.

6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında öğretmenlerin liselerdeki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarını Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Disiplin Sorunlarının Nedenlerinin Öğretmenlerin Mesleki Kıdemi Değişkenine Göre Analizi

Değişken	Mesleki Kıdem*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	P	Hochberg / Games- Howell	η^2
Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	1	139	3.19	1.00	Gruplar Ar.	18.824	6				
	2	330	3.25	1.09	Grup İçi	3418.709	3233				
	3	765	3.21	1.02	Toplam	3437.533	3239				
	4	420	3.21	1.04							
	5	392	3.34	.97				2.967	.007	3-7 4-7	.01
	6	706	3.30	1.03							
	7	488	3.42	1.03							
	Top.	3240	3.28	1.03							

*1- 0-1 yıl arası, 2- 2-5 yıl arası, 3- 6-10 yıl arası, 4- 11-15 yıl arası, 5- 16-20 yıl arası, 6- 21-25 yıl arası, 7- 26 yıl ve üzeri

Tablo 10 devam ediyor

Değişken	Mesleki Kıdem*	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	F	P	Hochberg / Games-Howell	η^2
Yönetimden Kaynaklanan Nedenler	1	139	3.51	1.17	Gruplar Ar.	16.967	6				
	2	330	3.62	1.26	Grup İçi	4146.928	3233				
	3	765	3.77	1.10	Toplam	4163.895	3239				
	4	420	3.69	1.17							
	5	392	3.69	1.08				2.205	.040	-	.00
	6	706	3.75	1.11							
	7	488	3.60	1.13							
	Top.	3240	3.69	1.13							
Aileden Kaynaklanan Nedenler	1	139	4.35	.85	Gruplar Ar.	38.309	6				
	2	330	4.25	.88	Grup İçi	2509.076	3233			1-7	
	3	765	4.33	.81	Toplam	2547.385	3239			2-7	
	4	420	4.19	.95						3-5	.02
	5	392	4.12	.86				8.227	.000	3-6	
	6	706	4.11	.91						3-7	
	7	488	4.04	.92							
	Top.	3240	4.19	.89							
Okul Kaynaklı Nedenler	1	139	3.21	1.07	Gruplar Ar.	10.334	6				
	2	330	3.25	1.03	Grup İçi	3210.680	3233				
	3	765	3.29	.99	Toplam	3221.014	3239				
	4	420	3.31	1.00							
	5	392	3.44	.95				1.734	.109		
	6	706	3.34	.98							
	7	488	3.34	1.01							
	Top.	3240	3.32	1.00							
Başarısızlıktan Kaynaklanan Nedenler	1	139	4.11	.97	Gruplar Ar.	23.926	6				
	2	330	4.13	.96	Grup İçi	2875.840	3233				
	3	765	4.22	.82	Toplam	2899.766	3239				
	4	420	4.08	1.02						3-5	
	5	392	4.04	.95				4.483	.000	3-6	.01
	6	706	4.07	.97						3-7	
	7	488	3.96	.99							
	Top.	3240	4.09	.95							
Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler	1	139	3.80	.85	Gruplar Ar.	24.559	6				
	2	330	3.78	.87	Grup İçi	2467.945	3233				
	3	765	3.77	.83	Toplam	2492.503	3239			2-6	
	4	420	3.62	.91						2-7	
	5	392	3.63	.84				5.362	.000	3-6	.01
	6	706	3.60	.91						3-7	
	7	488	3.57	.89							
	Top.	3240	3.67	.88							

*1- 0-1 yıl arası, 2- 2-5 yıl arası, 3- 6-10 yıl arası, 4- 11-15 yıl arası, 5- 16-20 yıl arası, 6- 21-25 yıl arası, 7- 26 yıl ve üzeri

Tablo 10'a göre, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri, okul kaynaklı nedenler alt boyutu açısından okuldaki öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$). Bununla birlikte, öğretmenden kaynaklanan nedenler, yönetimden kaynaklanan nedenler, aileden kaynaklanan nedenler, başarısızlıktan kaynaklanan nedenler ve öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutları açısından, öğretmenlerin görüşleri öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < .05$).

Öğretmenden kaynaklı nedenler alt boyutu açısından mesleki kıdemi 26 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin, 6-10 yıl ve 11-15 yıl kıdemi bulunan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin öğretmenden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahiptir. Yönetimden kaynaklanan nedenler alt ölçeği açısından Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde; öğretmenlerin okuldaki disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin algılarının mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte yapılan Post Hoc testi sonrasında, tespit edilen bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğu tespit edilmemiştir. Bu durumun, yapılan Post Hoc testinin

duyarlılığından ve grupların ortalama puanları arasındaki farkın küçüklüğünden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu farka ilişkin ulaşılan etki büyüklüğü değeri incelendiğinde ise, yönetimden kaynaklanan nedenler alt ölçeği için, mesleki kıdem değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir.

Aileden kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, 0-1 yıl, 2-5 yıl ve 6-10 yıl kıdemi bulunan öğretmenler, 26 yıl ve üzeri kıdeme bulunan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin aileden kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde algıya sahiptirler. Benzer şekilde 6-10 yıl kıdemi bulunan öğretmenler ayrıca 16-20 yıl ve 21-25 yıl arası kıdemi bulunan öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptir. Başarısızlıktan kaynaklanan nedenler alt boyutu açısından, 6-10 yıl kıdemi bulunan öğretmenler 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve üzeri kıdemi bulunan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin başarısızlıktan kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptirler. Öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutu için 2-5 yıl ve 6-10 yıl kıdemi bulunan öğretmenler, 21-25 yıl ve 26 yıl ve üzeri kıdemi bulunan öğretmenlere kıyasla disiplin problemlerinin öğrenciden kaynaklandığına daha yüksek bir algıya sahiptir. Hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde ise, liselerde yaşanan disiplin sorunlarının nedenleri açısından öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkeninin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Liselerde yaşanan disiplin problemlerinin nedenlerini öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak betimlemeye çalışan bu araştırma İstanbul ili sınırları içerisindeki devlet okullarında yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler disiplin problemlerinin çoğunlukla aileden, başarısızlıktan, yönetimden ve öğrenciden kaynaklandığını, orta düzeyde ise öğretmen ve okul kaynaklı nedenlerden oluştuğunu düşünmektedir.

Öğretmenden kaynaklanan nedenler alt ölçeği değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğretmenler, ölçeğin tamamına verdikleri puanlara bakıldığında, bu nedenlerin okullardaki disiplin sorunlarının oluşmasında orta düzeyde etkili olduğunu düşünmektedirler. Bu bulguya göre, katılımcıların disiplin problemlerinin nedenleri arasında öğretmenden kaynaklanan nedenlerin kısmen etkisinin bulunduğunu düşündükleri ileri sürülebilir. Cinsiyet değişkenine göre, öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamakla birlikte, kadın öğretmenlerin nispeten daha olumlu bir algıya sahip oldukları ifade edilebilir. Bu durum kadın öğretmenlerin disiplin sorunları ile daha fazla karşılaştıkları şeklinde açıklanabilir. Literatürdeki yapılan araştırmalarda, cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin disiplin sorunlarıyla karşılaşma sıklıklarının farklılaştığını ortaya koyan çalışmalar da (Beydur, 2020; Karadağlı, 2020; Sarpkaya, 2005) bu bulguları desteklemektedir. Beydur (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin sınıf yönetiminde düzeltici disiplin türünü kullanma durumları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre öğretmenlerin disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine göre sınavla ve sınavsız öğrenci alan liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenden kaynaklanan nedenler alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılığın sınavla öğrenci alan okullardaki öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Bu sonuç okuldaki öğrenci profilinin amaç yönelimli olarak seçtikleri okulların kültürlerine uyum sağlama çabaları ve öğretmenlerle güçlü iletişimlerinden kaynaklanabilir.

Lise türü değişkenine göre, öğretmenden kaynaklanan nedenler alt ölçeği için, öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Öğretmenden kaynaklanan disiplin sorunlarına ilişkin fen-sosyal bilimler ile mesleki-teknik liselerde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu konuda fen ve sosyal bilimler liselerinde çalışan öğretmenler daha üst düzeyde bir algıya sahiptirler. Fen ve sosyal bilimler liselerine eğitim öğretim gören öğrenciler gibi, bu okullarda görevli öğretmenler belirli değerlendirme kriterlerinin sonucunda görev yaptıkları okullara atanmaktadırlar. Fen ve sosyal bilimler liselerinde çalışan öğretmenler sorunların nedenlerinin öğretmenden kaynaklandığına ilişkin daha güçlü bir algıya sahiptir. Bu nedenle farklılığın ortaya çıkmasında, fen ve sosyal bilimler liselerinde çalışan öğretmenlerin mesleki ve kurumsal bağlılıklarının ve buldukları okullardaki öğrenci profilinin etkili olduğu söylenebilir. Duran (2011) araştırmasında genel liselerde ve meslek liselerinde görülen öğretmene karşı saygısızlık davranışlarının Anadolu ve

Fen liselerine göre fazla olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Karadağlı (2020) araştırmasında lise türüne göre, öğretmenden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Araştırmada kıdem düzeyinin artması ile öğretmenden kaynaklanan nedenlere ilişkin algının yükseldiği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin okuldaki görev süresi değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öğretmenlerin görüşleri orta düzeyde etkilidir düzeyindedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre, öğretmenden kaynaklanan nedenler alt ölçeği için öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Buna göre, 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler, öğretmenden kaynaklı nedenler boyutunda, 6-10 ve 11-15 yıl kıdemi bulunan meslektaşlarına oranla bu boyutun okul disiplninde daha etkili olduğunu düşünmektedir. Yılmaz ve Babaoğlan (2013) araştırmalarında öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarında engelleyici cezalara daha sık başvurdukları bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgu da göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin meslekteki hizmet sürelerinin artması ile disiplin sorunlarına daha hümanist bir yaklaşım göstermeye başladıkları ve sorunların çözümünde öğretmenlerin etkili olabileceği düşüncesinde oldukları söylenebilir. Karadağlı (2020) araştırmasında öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre, öğretmenden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve kıdem düzeyinin artması ile öğretmenden kaynaklanan nedenlere ilişkin algının yükseldiği bulgusuna ulaşmıştır. Kök (2007) araştırmasında anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğrencilere hafif ceza verme eğiliminde oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Literatürde yapılan araştırmalarda okulda ve sınıfta disiplni sağlayan öğretmenlerin derslerini işlemede de başarılı olduklarını (Aydın, 2001), disiplni sağlamada başarılı olan öğretmenlerin sorunların çözümünde daha ılımlı, başarısız öğretmenlerin ise daha sert olduklarını (Aydın, 2001; Aygün, 2013) ortaya koyan bulgular bulunmaktadır. Benzer şekilde Siyez (2009) araştırmasında öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilmek için yeterli beceriye sahip olmadıklarına inandıkları bulgusuna ulaşmıştır. Tekel (2020) araştırmasında öğrencilerde istenmedik davranışa neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin ulaştığı bulgular arasında ders anlatımı, diyalog eksikliği, öğretmenlerin kendilerini kurumlarının bir parçası olarak görmemeleri gibi boyutları saymaktadır. Ulaşılan bulgular ve literatürdeki araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde öğretmenlerin yaklaşımlarının okullarda yaşanan disiplin problemlerinin nedenleri üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir.

Ölçeğin yönetimden kaynaklanan nedenler alt ölçeği açısından, okul yönetiminin liselerde yaşanan disiplin problemleri üzerindeki etkisine ilişkin olarak öğretmenlerin çoğunlukla etkilidir düzeyinde görüş belirttikleri belirlenmiştir. Bu sonuca göre, katılımcı öğretmenlerin okul yönetiminin okuldaki disiplninin kurulmasında veya disiplin problemlerinin oluşmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu düşündükleri ileri sürülebilir. Cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğretmenleri görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir. Kadın öğretmenlerin yönetimden kaynaklanan nedenlerin nispeten daha etkili olduğunu düşündükleri ifade edilebilir. Okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine ilişkin olarak sınavla ve sınavsız öğrenci alan liselerde görev yapan öğretmenlerin yönetimden kaynaklanan nedenler alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Sınavla ve sınavsız öğrenci alan okullardaki öğretmenler yönetimden kaynaklanan nedenlerin okullardaki disiplin problemlerinde çoğunlukla etkili olduğunu düşünmektedir. Öğretmenden kaynaklanan nedenler konusunda sınavla öğrenci alan okullardaki öğretmenler daha güçlü bir algıya sahiptir. Lise türü değişkenine ilişkin olarak yönetimden kaynaklanan nedenler konusunda anadolu lisesi, fen-sosyal bilimler liseleri, mesleki ve teknik liseler ve imam hatip liselerinde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu değişkene ilişkin öğretmenlerin görüşleri çoğunlukla etkilidir düzeyindedir. Araştırma bulgularına göre, öğretmenler yönetimden kaynaklanan nedenlerin çoğunlukla etkili olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, okul yönetiminin okuldaki disiplni sağlamada üstlendiği aktif rolün disiplin problemlerinin ortaya çıkmasında etkisi olduğu söylenebilir. Aygün (2013) araştırmasında, yönetim kadrosunun boş vermişlik hali, okul müdürünün disiplin olaylarının önemsememesi, okul müdürünün yöneticilik becerilerinin yetersizliğinin yöneticiden kaynaklanan disiplin problemlerinin nedenleri arasında saymaktadır.

Ölçeğin aileden kaynaklanan nedenler alt ölçeğine ilişkin öğretmen görüşlerinin çoğunlukla etkilidir düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre, kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında kadın öğretmenlerin görüşleri arasında kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık belirmiştir. Bu sonuç kadının ailede üstlendiği sorumlulukların bir sonucu olduğu söylenebilir. Karadağlı (2020) araştırmasında, aileden kaynaklanan nedenlere ilişkin kadın ve erkek öğretmen görüşleri arasında kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık belirlenmiştir. Aileden kaynaklanan nedenler konusunda öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Öğrenci sayısı 1000-1500 arası olan okullarda çalışan öğretmenler, 500-1000 arası öğrencisi olan okullarda çalışan meslektaşlarına oranla disiplin problemlerinin aileden kaynaklandığını düşünmektedir. Öğrenci sayısının artması ile sınıfların daha kalabalıklaşmasının bir sonucu olarak öğrencilerin takip edilmesi, danışmanlık hizmetlerinin sunulması ve destek hizmetlerinde yaşanan engeller, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim kanallarının daralması araştırmada ulaşılan bu sonucun ortaya çıkmasının, okul paydaşlarının aileden beklentilerinin artmasının bir nedeni olarak ileri sürülebilir. Karadağlı (2020) araştırmasında öğrenci sayısına göre, aileden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine göre sınavla ve sınavsız öğrenci alan liselerde görev yapan öğretmenlerin aileden kaynaklanan nedenler alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Aileden kaynaklanan nedenlere ilişkin sınavsız öğrenci alan okullardaki öğretmenler daha yüksek düzeyde (tamamen katılıyorum) görüş belirtmişlerdir. Bu okullarda çalışan öğretmenler aileden kaynaklanan nedenlerin disiplin problemlerinde daha etkili olduğunu düşünmektedirler. Bu sonuç, sınavla öğrenci alan okullardaki velilerin eğitim-öğretim sürecine aktif katılımları, öğrencilerinin gelişimleri konusunda okul öğretmenleri ile güçlü iletişimlerinden kaynaklanabilir.

Lise türü değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Aileden kaynaklanan nedenlere ilişkin anadolu lisesi ile mesleki ve teknik liselerde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu konuda mesleki ve teknik liselerde çalışan öğretmenler aileden kaynaklanan nedenlerin disiplin sorunlarında daha etkili olduğunu düşünmektedir. Lise türleri arasında öğrenci velileri tarafından mesleki ve teknik liselerin daha az tercih edilmesi, bu nedenle akademik olarak başarı düzeyi düşük öğrencilerin bu liseleri tercih etme eğiliminde olmaları okul kültüründeki disiplin problemlerinin daha yoğun olarak meydana gelmesine yol açabilmektedir. Bu durum öğretmen algılarının lise türleri bağlamında farklılık göstermesinin nedeni olabilir. Ünlü ve arkadaşları (2013) İstanbul liselerinde yapmış oldukları araştırmada meslek liselerinin suç ve şiddet açısından diğer liselerden daha riskli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Karadağlı (2020) araştırmasında lise türüne göre, aileden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Güler (2021) meslek liselerinde yaptığı araştırma sonucunda okullarda yaşanan disiplin olaylarının meydana gelmesinde nedenler arasında aileden kaynaklanan nedenleri de belirtmektedir.

Okuldaki görev süresi değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde aileden kaynaklanan nedenler boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Kurumlarında 0-1 yıl arası çalışan öğretmenler, 11-15 yıldır aynı kurumda bulunan öğretmenlere oranla aileden kaynaklanan nedenlerin disiplin problemlerinde daha etkili olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, kurumdaki yeni öğretmenlerin okul kültürünü ve iklimini yeni tanımaya başlamaları ve göreve yeni başlayan öğretmenlerin öğrenci ailelerinden beklentilerinin yüksek olması ile açıklanabilir. Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre katılımcıların görüşleri arasından anlamlı fark belirlenmiştir. Buna göre 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler, 0-1 yıl, 2-5 yıl, 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere göre aileden kaynaklı nedenlerin okul disiplininde daha az etkili olduğunu düşünmektedir. Bu boyutta 6-10 yıl kıdemi bulunan öğretmenler ile 16-20 yıl ve 21-25 yıl kıdemi bulunan öğretmenlere oranla aileden kaynaklanan nedenlerin okul disiplininde daha etkili olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarında karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin deneyimsizlikleri ve mesleki anlamda beklentilerinin yüksek olması ile açıklanabilir. Karadağlı (2020) araştırmasında öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre, aileden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Literatürde ailenin sosyo-ekonomik durumunun, anne-babanın eğitim düzeyinin, kardeş sayısının, yaşanan bölgenin öğrencilerin disiplin suçu işlemeleri üzerinde etkisi olduğunu ortaya koyan çalışmalar (Aktaş, 2009; Aydoğan ve Tunç, 2020; Aygün, 2013; Bilir, Kuru ve Tezcan, 2007; Ereskici, 2006; Güçlü, 2004; Karadağlı, 2020; Kuş ve Karatekin, 2009; Tekel, 2020; Tunç, Yıldız

ve Doğan, 2015) bulunmaktadır. Güçlü (2004) çalışmasında ailelerin ekonomik düzeylerinin artması ile paralel bir şekilde suç işleme oranının azaldığı bulgusuna ulaşmıştır.

Okul kaynaklı nedenler alt ölçeği için öğretmenlerin görüşlerinin “Orta düzeyde etkilidir” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre, öğretmenlerin okuldaki disiplin problemlerinin nedenlerinin nispeten okul dışından (aile, öğrenci, yönetim yapısı gibi) kaynaklandığını ve okulun yapısının da disiplin problemlerine kısmen de olsa yol açtığını düşündükleri ileri sürülebilir. Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine göre sınavla ve sınavsız öğrenci alan liselerde görev yapan öğretmenlerin okul kaynaklı nedenler alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Lise türü değişkenine ilişkin olarak okuldan kaynaklanan nedenler konusunda anadolu lisesi, fen-sosyal bilimler liseleri, mesleki ve teknik liseler ve imam hatip liselerinde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu değişkene ilişkin öğretmenlerin görüşleri orta düzeyde etkilidir düzeyindedir. Toytok ve Yıldırım (2018) araştırmalarında okulların akademik başarı seviyelerinin düşük olmasını disiplin problemlerinin nedenleri arasında saymıştır. Karadağlı (2020) araştırmasında lise türüne göre, okul kaynaklı kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Öğretmenlerin okullarındaki görev süreleri ve mesleki kıdem değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı fark belirlenmemiştir. Her iki değişken içinde öğretmenler, okul kaynaklı nedenlerin orta düzeyde etkili olduğunu düşünmektedirler. Literatürde okulun yapısının da öğrenci disiplini üzerinden etkisi olduğu bulgularına ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Ereskici (2006) araştırmasında dersliklerdeki öğrenci sayısının öğrenci başarısı üzerinden etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Güler (2021) meslek liselerinde yaptığı araştırma sonucunda okullarda yaşanan disiplin olaylarının meydana gelmesinde nedenler arasında okul çevresinden kaynaklanan nedenleri de belirtmektedir. Bununla birlikte okuldan kaynaklanan nedenlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerini benzerlik gösterdiği ve sorunların nedenlerinin okul dışındaki sosyal çevrenin bir yansıması olduğunu düşündükleri ifade edilebilir.

Ölçeğin başarısızlıktan kaynaklanan nedenler alt ölçeği için öğretmenlerin görüşlerinin çoğunlukla etkilidir düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler başarısızlığın okul disiplini üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu sonuca göre, öğretmenlerin öğrencilerin düşük akademik başarılarının disiplin problemleri üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu düşüncesinde oldukları ileri sürülebilir. Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir. Okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bu konuda 1000-1500 arası olan okullarda çalışan öğretmenler, hem 251-500 hem de 501-1000 arasında öğrencisi olan okullarda çalışan meslektaşlarına göre daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptir. Benzer şekilde 1501 ve üzeri sayıda öğrenciye sahip olan okullardaki öğretmenlerde, 501 ile 1000 arasında öğrencisi olan okullardaki meslektaşlarına oranla disiplin problemlerinin başarısızlıktan kaynaklandığına ilişkin daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptir. Bu sonuç, okuldaki öğrenci sayısını artması ile akademik olarak okul yönetimi ve öğretmenler üzerindeki artan ders yükü, sınav kağıtlarının okunması, öğrencilerin başarılarının takibi gibi görev ve sorumluluklardaki aksamalardan kaynaklanabilir. Öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine ilişkin olarak sınavla ve sınavsız öğrenci alan liselerde görev yapan öğretmenlerin öğretmenden kaynaklanan nedenler alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Başarısızlıktan kaynaklanan nedenlere ilişkin sınavsız öğrenci alan okullarda çalışan öğretmenler daha yüksek düzeyde (Tamamen katılıyorum) görüş belirtmekte, sınavla öğrenci alan okullarda çalışan meslektaşlarına oranla disiplin problemlerinin başarısızlıktan kaynaklandığını düşünmektedir. Bu sonuç, beklenti düzeyi yüksek olan ve hedef odaklı olarak okullarını sınavla seçen öğrencilerin okul kültürüne uyum sağlamaları ve verilen yönerge ve kurallar uygun davranış göstermeleri ile açıklanabilir.

Lise türü değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Başarısızlıktan kaynaklanan nedenler boyutunda mesleki ve teknik okullarda çalışan öğretmenlerin görüşleri ile anadolu ve fen-sosyal bilimler liselerinde çalışan meslektaşları arasında anlamlı farklılıklar vardır. Bu boyutta mesleki ve teknik liselerde çalışan öğretmenler başarısızlığın disiplin problemlerinin nedenleri arasında daha yüksek olduğu algısına sahiptir. Aynı boyutta anadolu lisesi ve imam hatip lisesi

öğretmenlerinin görüşleri arasında da anlamlı bir farklılık vardır. İmam hatip lisesi öğretmenleri de anadolu lisesi öğretmenlerine oranla başarısızlığın disiplin problemleri üzerinde daha üst düzeyde etkili olduğunu düşünmektedir. Karadağlı (2020) araştırmasında lise türüne göre, başarısızlıktan kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Karadeveci (2020) araştırmasında sınavla öğrenci alan imam hatip liseleri ile sınavsız, adrese dayalı öğrenci alan imam hatip liselerindeki öğrencilerin başarı düzeylerinin farklı olmasının okulda disiplin problemlerinin temelinde yatan önemli bir sorun olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görüşleri arasından anlamlı fark belirlenmiştir. Başarısızlıktan kaynaklanan nedenler boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 16-20 yıl, 21-25 yıl ve 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin düşünceleri arasında 6-10 yıllık öğretmenlerin lehine bir farklılık vardır. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler bu durumun daha etkili olduğunu düşünmektedir. Karadağlı (2020) araştırmasında öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre, başarısızlıktan kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Öğrencilerin akademik başarılarının okul disiplini üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan araştırmalarda (Aktaş, 2009; Aydın, 2001; Ereskici, 2006; Güçlü, 2004) ulaşılan sonuçlar bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Güçlü (2004) araştırmasında okuldaki başarı durumu zayıf olan öğrencilerin disiplin suçu işleme eğiliminde oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Güler (2021) meslek liselerinde yaptığı araştırma sonucunda okullarda yaşanan disiplin olaylarının meydana gelmesinde nedenler arasında başarısızlıktan kaynaklanan nedenleri de belirtmektedir.

Öğrenciden kaynaklanan nedenler alt ölçeğine ilişkin öğretmenlerin verdikleri puanlar değerlendirildiğinde görüşlerinin çoğunlukla etkilidir düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, okuldaki disiplin problemlerinin nedenleri üzerinde öğrencilerin önemli bir etkiye sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Katılımcıların öğrencilerin okulda disiplinin oluşmasında olumlu veya olumsuz etkisinin nispeten önemli bir belirleyici olduğu kanısında oldukları ileri sürülebilir. Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir. Karadağlı (2020) da benzer şekilde araştırmasında kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında, kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulmuştur. Öğrenci sayısı değişkenine göre, disiplin problemlerinin öğrenciden kaynaklandığına ilişkin öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bu konuda 1001-1500 arasında öğrencisi bulunan okullardaki öğretmenler, 501-1000 arasında öğrencisi bulunan okullardaki meslektaşlarına göre daha yüksek bir algıya sahiptir. Karadağlı (2020) araştırmasında öğrenci sayısı değişkenine göre, öğrenciden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Öğrencilerin okula giriş yöntemi değişkenine göre sınavla ve sınavsız öğrenci alan liselerde görev yapan öğretmenlerin öğrenciden kaynaklanan nedenler alt boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Sınavsız öğrenci alan okullarda çalışan öğretmenler, sınavla öğrenci alan okullardaki meslektaşlarına oranla disiplin problemlerinin öğrenciden kaynaklandığına ilişkin daha üst düzeyde bir algıya sahiptir. Bu sonuç, okullardaki öğretmenlerin başarının okul disiplini sağlamada etkin bir faktör olduğu düşüncesinde olduklarını gösterebilir.

Lise türü değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Öğrenciden kaynaklanan nedenler boyutunda anadolu lisesi öğretmenleri ile mesleki-teknik ve imam hatip liselerinde çalışan meslektaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu konuda mesleki ve teknik liseler ile imam hatip liselerinde çalışan öğretmenler öğrenciden kaynaklanan nedenlerin disiplin problemleri üzerinde daha fazla etkili olduğunu düşünmektedir. Akar (2006) araştırmasında okul türüne göre en çok disiplin cezasının genel liselerde verildiğini belirtmektedir. Toytok ve Yıldırım (2018) meslek liseleri üzerine yaptıkları araştırmada öğretmenlerin istenmeyen davranış olarak tanımlanan sorunların ancak ceza yöntemi ile engellenebileceği kanaatine sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Karadağlı (2020) araştırmasında lise türüne göre, öğrenciden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Okuldaki görev süresi değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde öğrenciden kaynaklanan nedenler boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Ancak bu fark yapılan Post Hoc analizleri sonucunda belirlenmemiştir. Mesleki kıdem değişkenine göre, öğrenciden kaynaklı nedenler boyutunda 2-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri ile 21-25 yıl ve 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. 2-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler öğrenciden kaynaklı nedenlerin okul disiplini üzerinde daha etkili olduğuna ilişkin bir algıya sahiptir. Benzer şekilde, boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri ile

21-25 yıl ve 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler öğrenciden kaynaklı nedenlerin okul disiplninde daha etkili olduğunu düşünmektedir. Karadağlı (2020) araştırmasında öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre, öğrenciden kaynaklanan nedenlere ilişkin katılımcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Araştırma sonucunda katılımcı öğretmenlerin liselerde disiplin problemlerinin nedenleri arasında aileden, öğrenciden, başarısızlıktan, yönetimden kaynaklanan nedenleri çoğunlukla etkili gördükleri belirlenmiştir. Bu durum liselerde çalışan öğretmenlerin okullardaki disiplin problemlerinin oluşmasında yönetim, öğretmen, öğrenci ve veli bileşenlerinden kendileri dışındaki yönetim, öğrenci ve veli ile ilgili nedenleri daha belirleyici gördüklerini göstermektedir. Öğretmenler okul disiplin sorunlarının nedenleri arasında öğretmen ve okuldan kaynaklı nedenlerin ise orta düzeyde etkili olduğunu düşünmektedir. Belirtilen nedenler okullarda yaşanan disiplin sorunlarının farklı kaynaklarını göstermekle birlikte her bir nedenin kendi içinde alt boyutlarının bulunduğu ifade edilebilir. Bu araştırmada ulaşılan bulgu ve sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

- Okul disiplninin oluşturulmasında aile faktörü önemli bir boyuttur. Bu nedenle disiplin problemlerinin nedenleri incelenirken öğrencinin aile yapısı, yaşadığı bölgenin sosyo-ekonomik yapısı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda disiplin problemlerinin yaşandığı okulların velilerine yönelik özel programların düzenlenmesi önerilebilir.
- Araştırmacılar, okul disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşlerinin karşılaştırıldığı çalışmalar yapabilirler.
- Disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin daha detaylı, derinlemesine sonuçlara ulaşabilmek için disiplin sorunlarının kaynaklarına ilişkin nitel araştırmalar yapılması önerilebilir.

Lisans Bilgileri

e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in e-Kafkas Journal of Educational Research are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik kurul adı: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Komisyonu

Etik kurul karar tarihi: 01.04.2021

Etik kurul belgesi sayı numarası: 2021/4

Araştırmacıların katkısı 1. Yazar %40, 2. Yazar %40 ve 3. Yazar %20 şeklindedir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, verilerin toplanması ve analizi, raporlaştırma

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, verilerin toplanması ve analizi, raporlaştırma

Yazar 3: Araştırmanın tasarlanması, raporlaştırma

Kaynakça

- Ada, S. ve Çetin, M.Ö. (2013). *Eğitim ve öğretim ortamında disiplin nedir?* İstanbul: Nobel Yayınları.
- Akar, N. (2006). *Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları ve eğitim yöneticilerinin çözüm yaklaşımları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Akpınar, B. ve Özdaş, F. (2013). Lise disiplin sorunlarının sınıf değişkeni açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi (Özel Sayı)*, 21(4), 1365-1376.
- Aktaş, K. (2009). *Disiplin soruşturması açılan öğrencilerin aile profilleri: İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi İnönü Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, H. (2007). *İlköğretim okullarında istenmeyen davranışların düzeltilmesinde ödül ve cezanın öğrenci davranışları üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Arslanboğa, T.A. (2009). *Türkiye eğitim sisteminde okul disiplininin Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırmalı analizi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Aydın, B. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf disiplininin sağlanması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Aydoğan, Y. A. ve Tunç, B. (2020). Öğrencilerin toplumsal köken özellikleri ve istenmeyen davranışlar: Meslek liselerinde bir durum analizi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 185-206. doi:10.30900/kafkasegt.750179
- Aygün, A. (2013). *Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları disiplin problemleri ve bunlara baş etme yolları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, F. (2013). Sınıf öğretmenlerinin disiplini sağlamada kullandıkları ödül ve ceza yöntemleri (Şırnak ili örneği). *Elementary Education Online*, 12, 36-51.
- Başaran, İ.E. (2000). *Eğitim yönetimi nitelikli okul*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Beydur, V. (2010). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin kullandıkları disiplin türlerinin incelenmesi: Kahramanmaraş ili örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Bilir, A., Kuru, S., ve Tezcan, F. (2007). Muğla ili ortaöğretim okullarında disiplin uygulamalarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19.
- Böke, Z. ve Karaçanta, H. (2017). Lise öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları, algılanan öğretmen reddi ve disiplin durumu. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 15(2), 167-183.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (16. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çırak, Y. (1999). *Grup rehberliğinin disiplin cezası almış lise öğrencilerinin uyum düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çiftçi, M. (2008). *Disiplin cezası alan ve almayan lise öğrencilerinin ahlaki yargı yetenekleri bilişsel çarpıtmaları ve empatik becerilerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: PegemA Akademi
- Dağ, A. (2018). Okul sosyal hizmeti bağlamında disiplin cezası uygulamaları: Sakarya liselerinde nitel bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 13(10), 169-191.
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Duran, O.C. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları okul yöneticilerinin çözüm yaklaşımları: Uşak ili örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Edwards, C. H. (2011). *Democratic discipline in learning communities: theory and practice*. USA: Rowman & Littlefield Education.
- Ereskici, E. (2006). *Meslek liselerinde öğrencilerinin disipline aykırı davranışlarda bulunma nedenleri (Ankara ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4. bs.). California: Sage Publications.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference 17.0 update* (10. bs.). Boston: Pearson.
- Geylan, R. ve Tonus, H.Z. (2013). *İnsan kaynakları yönetimi*: Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Grupta, K. (2006). *School management*. Delhi: Pragun Publications.
- Güçlü, M. (2004). *Ortaöğretim kurumlarında disiplin cezası alan öğrencilerin sosyoekonomik yönden incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Güler, Y. (2021). *Mesleki ve teknik anadolu liselerinde yaşanan disiplin olayları ve önlemlerine yönelik öğretmen görüşleri (Denizli-Acıpayam ilçesi örneği)* (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Gümüş, A. (2013). *Liselerde disiplin cezasına konu olan davranışların değerler perspektifinden incelenmesi: Üsküdar örneği 1980-2010* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güner, Ü. (2009). *Liselerde görev yapan öğretmenlerin disiplin anlayışları ve disiplin uygulamaları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, M. ve Dönmez, B. (2002). Ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(4), 59–68.
- Karadağ, C. A. (2019). Proje okullarının disiplin süreçlerinin incelenmesi. *Journal of History School*, 42, 1122-1139.
- Karadağlı, M. (2020). *Ortaöğretim okullarında yaşanan disiplin problemlerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Harran.
- Karadeveci, O. (2020). *İmam hatip lisesi yöneticilerinin öğrencilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri (Pamukkale ve Merkezefendi örneği)* (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (14. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kline, R. B. (2016). *Principals and practice of structural equation modeling* (4. bs.). New York: Guilford.
- Kök, M. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin ortaöğretim kurumları ödül ve ceza yönetmeliğindeki ceza gerektiren davranışlar ile cezalara ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2009). Öğrencilerin okul ortamında kurallara uygun davranma yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 183-196.
- Mendler, A. (2007). *What do I do when...? How to achieve discipline with dignity in the classroom*. USA: Solution Tree Press.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). Millî Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130907.htm>
- Munn, P. G. Lloyd & Cullen, M. A. (2000). *Alternatives to exclusion from school*. London: SAGE Publications Ltd.
- Öz, E.Z. ve Sadık, F. (2015). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin disiplin problemleri ve başatme stratejilerine yönelik görüş ve beklentileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(18), 151-189.
- Özdemir, A. (2007). Öğrenci disiplin işleri ve uygulamaları. E.Karip (Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Pallant, J. (2010). *SPSS survival manual a step by step guide to data analysis using SPSS* (4. bs.). Berkshire: McGraw-Hill.
- Pehlivan, F. (2017). *Ortaokul ve liselerde yaşanan disiplin problemlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Rogers, B. (2004). *How to manage children's challenging behaviour*. London: SAGE Publications.
- Sadık, F. ve Yalçın, O. (2021). Liselerde disiplin uygulamalarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18, 2530-2585. doi:10.26466/opus.868503
- Sarıkaya, A. (2020). *İmam hatip liselerinde disiplin cezası almış öğrenciler üzerine inceleme* (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Sarıtaş, M. (2003). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme. L.Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* içinde. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarpkaya, P. (2005). *Resmi liselerde disiplin sorunları ve ilgili grupların (öğretmen, öğrenci, yönetici, veli) yaklaşımları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve lisrel için pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (25), 67-80.
- Şişman, M. ve S. Turan (2018). *Sınıf yönetimi* (6. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. bs.). Boston: Pearson.
- Taş, G. (2020). Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin disiplin algıları. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (12), 83-110.
- Tekel, E. (2020). İstenmeyen öğrenci davranışları: bir erkek lisesi örneği. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 3 (1), 57-68.
- Toytok, E. H. ve Yıldırım M. B. (2018). Meslek liselerinde karşılaşılan disiplin sorunlarının sınıf düzeylerine göre dağılımlarının ve nedenlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1759-1778.
- Tunç, B., Yıldız, S. ve Doğan, A. (2015). Meslek liselerinde disiplin sorunları, nedenleri ve çözümü: bir durum analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 384-403.
- Ünlü, A., Evcin, U., Yılmaz, H. B. ve Dalkılıç, A. (2013). İstanbul devlet liselerinde suç ve şiddet yaygınlığı: okul türlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(2), 152-160.
- Yıldırım, T. (1999). *Disiplin cezası alan ve almayan lise öğrencilerinin uyum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Yücesoy, K. Ö. (2017). *Liselerde öğrencilerin disiplinsiz davranışları ve sebepleri (Sarayköy örneği)* (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Extended Summary

Introduction

In order to create an environment of trust at schools, there is a need for a normative order consisting of rules and principles that will ensure order and prevent moving away from the determined goals (Saritaş, 2003). One of the concepts used in maintaining order at schools is discipline. The lexical meaning of the concept of discipline can be defined as obeying authority, laws, and order, teaching individuals what is good and bad, and acting according to what is learned (Demirtaş & Güneş, 2002; Grupta, 2006). It can be lexically expressed as students' violation of the rules at school or in the classroom besides having purposes such as improving the students' awareness of behavior, self-discipline, sense of responsibility, teaching respect for others, rewarding and punishing the student (Başaran, 2000; Rogers, 2004; Saritaş, 2003). Discipline has positive and negative effects on school organizations.

School discipline can be expressed as an essential phenomenon for students to be raised according to the determined goals. The practices of the discipline concept at schools are carried out according to the regulations published by the Ministry of National Education. Discipline events at high schools are evaluated according to the regulation published in Official Gazette No. 29871. At high schools, punishments such as warning, deprivation, reprimand, short-term suspension from school, or expulsion from formal education can be given (MEB, 2016) regarding the faulty behavior of students.

Through this study, the reasons for the disciplinary problems experienced at high schools were revealed by receiving the teachers' opinions. Therefore, the problem statement of the research is determined as "What are the teachers' opinions on the causes of disciplinary problems at high schools?". In line with this primary purpose, answers were sought for the following sub-problems. Accordingly, do teachers' opinions on the causes of disciplinary problems at high schools:

1. Significantly differ according to the variable of gender?
2. Significantly differ according to the variable of the number of students at school?
3. Significantly differ according to the variable of students' method of entering school?
4. Significantly differ according to the variable of school type?
5. Significantly differ according to the variable of teacher's length of service at school?
6. Significantly differ according to the variable of teacher's professional seniority?

Method

This research aims to determine teachers' opinions working at state high schools on the reasons for disciplinary problems at schools. In the study, a causal-comparative design was used to determine whether teachers' views significantly differ according to the variables of gender, the number of students at school, students' method of entering school, type of high school, teacher's length of service at school and professional seniority. The research population consists of teachers working at state high schools in Istanbul. The research sample included 3240 high school teachers who responded to all the measurement tool questions. "The Reasons of Discipline Problems at Schools Scale," developed by Pehlivan (2017), was used as a data collection tool in the study.

In line with the mode, median, and mean values obtained from the scales and the reached kurtosis and skewness values, it was decided that the research data met the assumptions of the normal distribution; thus, parametric statistical methods were used in the research. Accordingly, descriptive statistics were calculated in the study; t-test and one-way analysis of variance was conducted for independent samples.

Findings

As a result of descriptive statistics, it was determined that the highest mean scores were obtained from the items 14th, 15th, 16th, 23rd, 25th, and 29th, while the lowest mean scores were obtained from the items 6th, 8th, and 18th. In addition, it was determined that the highest mean score was obtained from the reasons originating from family, while the lowest was obtained from the reasons originating from the teacher.

Teachers' opinions do not significantly differ according to the variable of the number of students at school in terms of the sub-dimensions of the reasons originating from the teacher, administration, and school. However, in terms of the sub-dimensions of reasons originating from failure and students, teachers' opinions differ significantly according to the number of students at school. Regarding the reasons originating from the family, teachers working at schools with 1001 to 1500 students have a higher perception that disciplinary problems originate from the family than the teachers working at schools with 500 to 1000 students.

Teachers' views do not significantly differ according to the method of entering school, in terms of the reasons originating from administration and school sub-dimensions. When the findings are evaluated in terms of the dimensions of the reasons originating from the teacher, family, failure, and student, the teachers' opinions working at schools accepting students without examination significantly differ according to those working at schools accepting students through examination. Accordingly, teachers working at schools accepting students without examination have a higher perception that family, failure, and students cause disciplinary problems than those accepting students through examination. On the other hand, teachers at schools accepting students through an exam have a higher perception regarding the reasons originating from the teacher than their colleagues at schools accepting students without an exam.

In terms of the reasons originating from the family and student, the teachers' opinions differ significantly according to the variable of the number of students at school. Regarding the reasons originating from the family sub-dimension, teachers whose length of service in their school is between 0-1 years have a higher perception that the family causes disciplinary problems than the teachers who have been working in the same institution for 11-15 years.

In terms of the reasons originating from the teacher, administration, family, failure and student, the teachers' opinions differ significantly according to the variable of professional seniority. Regarding the reasons originating from the teacher, teachers with professional seniority of 26 years or more have a higher perception that the teacher causes disciplinary problems than teachers with 6-10 years and 11-15 years of seniority.

Discussion, Conclusion and Recommendations

This research, trying to describe the reasons for disciplinary problems at high schools based on teachers' opinions, was carried out at state schools in Istanbul. According to the research results, teachers think that disciplinary problems are caused mainly by family, failure, administration, and students, while they think that the teacher and school cause them at a moderate level.

When the reasons originating from the teacher are evaluated, the teachers think that these reasons are moderately effective in forming disciplinary problems at schools, looking at the scores they gave to the whole scale. Regarding the reasons originating from the administration sub-scale, it was determined that the teachers expressed their opinions about the school administration's effect on the disciplinary problems experienced at high schools at the level of "mostly effective". When the teachers' opinions regarding the reasons originating from the family subscale were evaluated, it was determined that the opinions were at the level of "mostly effective". For the sub-scale of school-originated reasons, it was determined that the teachers' opinions were at the level of "moderately effective". There was no significant difference between the opinions of the teachers according to the gender variable. It was determined that the teachers' opinions for the reasons originating from the failure subscale were at the level of "mostly effective." Teachers participating in the research think that failure has a significant effect on school discipline. When the scores given by the teachers to the reasons originating from the student subscale were evaluated, it was determined that their opinions were at the level of "mostly effective."

As a result of the research, it was determined that the participating teachers considered the reasons originating from family, student, failure, and administration among the causes of disciplinary problems at high schools as "mostly effective." This situation indicates that teachers working at high schools think the reasons related to administration, students, and parents other than themselves are more decisive in forming disciplinary problems at schools. Teachers think that among the causes of school discipline problems, the reasons originating from the teacher and school are moderately effective. While

the dimensions stated indicate the different sources of disciplinary problems at schools, each reason has its own sub-dimensions. According to the findings of this study, the following suggestions can be made:

- The parent factor is a crucial dimension in establishing school discipline. For this reason, when examining the causes of disciplinary problems, the student's family structure and the region's socio-economic structure should be considered. In this regard, it can be suggested to organize special programs for parents of schools where disciplinary problems are experienced.
- Researchers can conduct studies comparing the views of teachers, administrators, and students on the causes of school discipline problems.
- Researchers can conduct studies comparing the opinions of teachers, administrators, and students on the causes of school discipline problems.